

Predplata za Šibenik:
1 Austro-Ugarsku godišnje K. 14.—
polugodišnje 1. tromjesečno suraz-
mjerno, mjesečno K. 1.20
Pojedini broj 10 para
Oglasi po cijeniku
Plativo i ukužno u Šibeniku.

HRVATSKA MISAO

Iznosi sriedom i subotom

Uredništvo i uprava nalaze se na trgu
sv. Frane Iza obć. perivoja
Vlastnik, izdavalac i odgovorni ure-
dnik JOSIP DREZGA
Tiska: Hrvatska Zadržna Tiskara u
Šibeniku, u z. s. o. j.

God. I.

Šibenik, 17 rujna 1913.

Br. 20.

Naši temelji.

Hrvatskom narodu sa stanovite „bratske“ strane dobacivalo i dobacuje se, da je stvoren od Austrije. Nije zato nikakovo čudo, ako se sumnja vrela života predbacuju i stranci prava, kao emanaciji čistog hrvatstva, da se nas pravaše smatra parasitima koji ne živevo vlastitim životom već životom i milošću Austrije. Kao i drugdje, i u ovome je poturica gori od Turčina, tako i odbjeglice, izdajice pravaštva ljudi dušmani stranke prava od zakletih joj neprijatelja i dušmana narodnih.

Preko pedeset je godina otkada su neumrlj Ante Starčević i Eugen Kvaternik udarili temelje stranci prava, a pola vijeka najnovije povjestice bliže da je život stranke prava nerazlučivo spojen sa životom hrvatskog naroda. Stranka prava držala se uvijek one našeg velikog sugrađanina Tomasea: „hljeb iz zemlje, lijepost iz puka; puk nam je otac, a zemlja majka naša“. To je bio njen svagdanji kruh, njen svagdanji život. Ako je u životu stranke prava bilo samo gorčine, kao stranci puka i nije joj moglo biti drugčije dok su na obzoru narodnom samo mrke kape, nitij joj povijest mogla upisati zlatno doba dok puk joj nevolja i robstvo biju.

U masama narodnim uvriježeno je koričenje stranci prava, i dok joj žile budu u srcu puka, stranka prava ostaje stoljetni hrast koji prkosi buri i oluji. Vihori prolaze preko njene glave, a ona diže se još čvršća, još ponosnija, još stalnija da se odhrva bijesu i gromu, da izčeka onaj dan kada će ko moma mlada, kičena i bujna, zagrliti vjerenika svoga, hrvatski svoj narod, da piruje s njim pri uzkršnicu.

To što mi proživljujemo u ove dane u našoj Dalmaciji, samo je naravni posljedak položaja što ga stranka zaprema u smjesi naroda ove monarhije i borbe koju ona vodi. Što jače njeno nastojanje za oživotorenje težnja narodnih, to silniji su i udari dušmana i to bijesnije rovanjenje domaćih odroda. Teško da je ikada krvni dušmanin narodni kipio gnjevom i osvetom kao najnoviji izdajice pravaštva koji su bili Šibeniku guja u njeđrma.

U prvi mah borba, koju prihvaćismo mi pravaši šibenski, osupnula je i zabezeknula pokrajnju, koja je na očigled toga ostala ko, besvjesna, nemoćna. A nije za čuditi se, kada se znade, kako su sve živim narodnim bojama i blistavim frazama izdajice pravaštva oličili bili protunarodno svoje nastojanje. Ali kako svakom čudu i tri dana dosta, otmrile sve one žive narodne boje i otmrle sve blistave one fraze; i pred narodom od svega toga ostade tek jedna golotinja: najnovije izdanje pod Gvozdom.

Da ova najnovija izdaja ostane bez težih posljedica i da ne zaustavi nužno točka pri radnji koju stranka prava obavlja, potrebita je što jača koncentracija pravaških redova, što čvršća organizacija vodstva i pristasa. Nemojmo zaboraviti da je sadanja borba u Šibeniku u jednu ruku i plod reakcije protiv neobuzdanog despotizma koji se bio uvukao u stranku prava, te se nameće dužnost da se organizacija stranke provede na što široj pučkoj podlozi; kako bi se omogući što uži međusobni dodir te onemogućili udari iz zasljedie kakve nam spremahu gospoda Krstelj i Drinković. Široki narodni slojevi moraju

da utječu na život i odluke stranke, a zato je nužno da se pristasa stranke organiziraju u mjestne klubove, da odatle preko vijeća stranke vrše utjecaj i na vodstvo. Kako sadanje prilike i stranci pokazuju, stanovitim ljudima išlo je u račun da tog upliva širokih slojeva puka na vodstvo stranke ne bude, i zato je dr. Drinković spriječio organizaciju stranke, i ako se ovdje u Šibeniku bilo našlo mladih ljudi koji se izjaviše spremni raditi za organizaciju.

Potrebit je što brži i što intenzivniji rad. Stranku čekaju mnoga pitanja, o kojima mora da se izjavi. Osim izdaje u stranci, tu su još tolika pitanja unutarnje i vanjske naravi, a posebice naša pokrajinska pitanja. Tu je u prvome redu pitanje izborne reforme za pokrajinski sabor i međustranački odnošaji. Kako mnogi znaci kažu; stranka imat će da izdrži nove spletke, nastaje i nasilja sa strane udruženih protivnika, s kojima sklopiše bratstvo oružja i izdajice pravaške stvari. Za sve ovo potrebit je na vrijeme sabrat redove, da nas dogodjaji ne nadju nepripravne. Uputu za organizaciju mjestnih klubova donijesmo u zadnjem broju, a sada je red na svim vijenijima da se late rada.

Izbori god. 1911. pokazahu da je mnogobrojna pravaška vojska. Ali ta je vojska nesredjena, neorganizovana, i metoda prokušana onih izbornih borba, pod uplivom dviju perjanica i sadašnjih izroda, pokazala se pogriješnom i vrlo pogibelnom. Naši temelji moraju biti kudikamo solidniji, a to ćemo postići ako naš rad u okupljanju naših redova bude sustavan, postojan i na pučkoj podlozi. Nesredjene mase samo slučajem mogu da izvolyuju uspjehe; organizovanoj, disciplinovanoj vojsci, pa i manje brojnoj, pobjeda uzalutit neće, a što kasnija bude, bit će snažnija i podpunija.

Šibenik, 17. rujna.

Sporazum sa demokratima. „Hrvatska Kruna“ donosi: „Spjeltska „Sloboda“ potvrđujući obstanak „sporazuma“ između njenih ljudi i „Hrv. Rieči“ veli, da je to sporazum „uma i srca“ i hvali ga kao umjestna. Istodobno veli, da se i Dr. Dulibić dogovara s istim ljudima.

„Hrv. Rieč“ prenaša „Slobodine“ rieči i usvaja ih i čudi se našoj pristranosti, što jedne osuđujemo radi toga sporazuma, druge ne.

Ovo se zove izvrtanje. Potvrda o sporazumu između „Hrv. Rieči“ i demokrata izbila je na površinu istom sada, a ima već toliko vremena, da se pravaši van Šibenika tuže na pravaše u onom gradu. Ne dakle radi sama kakva prelaznog lokalnog izbornog kompromisa, nego, kako to bilo konkretno toliko puta iztaknuto, radi trajne sveze i stapanja sa naprednjacima u jednu stranku i radi nepravaškog kursa i radi novog „kulturalnog pravca“. Kad bi takav „sporazum“ „uma i srca“ nastao između „Hrv. Misli“ i raznih „sunokreta“, naravno bi bilo, da bismo i mi i svi u obće pravaši van Šibenika bili prisiljeni i o „Hrv. Misli“ pisati sve ono što pišemo o „Hrv. Rieči“. A kad ne bismo to učinili, onda bi dakako, opazka i čudjenje o našoj „pristranosti“ bilo umjestno. Međutim, dodajemo za danas samo upit: zašto, eventualno, Dru. Dulibić i drugovima u Šibeniku „Sloboda“ i „Hrv. Rieč“ zamjera ono što im njima zamjeramo, a što oni hvalje, i kako je to, da su i „diplasi“ dobili dozvolu od Austrije, da se sa nediplasima slože? Ala ti ga i ta „Austrija“ komedije pravil — u Šibeniku“.

Imetak Austrije, Hrvatske i Ugarske.

Kao imetak naroda smatra se skup svih privrednih dobara, koji stoje na raspoloženje jednom u državi organizovanom narodu, dakle ne samo dobra fizičkih, nego i pravnih osoba (udruženja, občina, municipija, države, crkve itd.) To narodno imanje sastoji se iz nepokretnina, sredstava za komunikaciju i potraživanja, koja država ima u inozemstvu, ako se odbije dug u inozemstvu. Koliko je to imanje u Ugarskoj i Hrvatskoj, a koliko u Austriji?

U Ugarskoj i Hrvatskoj glavni dio narodnog imanja čini posjed zemljišta. Vrijednost toga imanja da se odredi na tri načina: po prosječnoj vrijednosti katastralnog jutra; po katastralnom čistom prihodu od zemljišta, po kome se izračuna faktični čisti prihod, koji je u Ugarskoj 2.4 puta veći, koji se prihod kapitalizira po 4^{1/2}%; po podatecima, koji se dobivaju usljed nasljedstva zemljišta poslije smrti vlasnika. Kad se na sva tri načina izračuna ukupno dobro u zemljištu u Ugarskoj i Hrvatskoj, izlazi da je najvjerovatnija vrijednost toga dobra 19.817.711.646 kruna.

Naprotiv ukupna vrijednost austrijskih zemalja daleko je veća; ona iznosi (izračunata na isti način, kao i za Ugarsku) 28.955.301.651 K.

Drugu vrstu dobara čine rudnici. Ukupna vrijednost godišnjeg dobitka od rudnika u Ugarskoj i Hrvatskoj jeste 147.694 milijuna. Čisti prihod uzima se da je 40% od bruto prihoda. Izlazi, da rudnici u Ugarskoj i Hrvatskoj reprezentiraju kapital od 1476 milijuna kruna. Ako se tome doda još 746 mil., koji kapital reprezentiraju rudnici soli, dobije se ukupna vrijednost rudnika 2.213.185.592 kruna.

Ta vrsta dobara je u Austriji više nego dva puta veća: vrijednost rudnika u Austriji proračunata je na 5.629.888.920 K.

Treću grupu nepokretnog imanja sačinjavaju zgrada. Njihova vrijednost u Ugarskoj i Hrvatskoj daje kapital od 8.574.937.027 K.

U Austriji ukupna vrijednost zgrada prestavlja kapital od 14.981.578.973 kruna.

Cetvrtu grupu dobara čine sredstva za komunikaciju: javne ceste, željeznice, vodeni putevi, pošta, telegraf i telefon. Poštanski troškovi kod građane drž. cesta iznose u Ugarskoj poprečno 22.176 K, županijske ceste 11.352 K; a občinske 3190 K, to je ukupna vrijednost 11.395 kilometara državnih, 37.215 klm. županijskih i 44.668 klm. občinskih cesta 817 milijuna kruna. Tome se još ina pribrojiti 80.930.000 koju vrijednost reprezentiraju mostovi. Vrijednost Franjinog kanala i Begejskog kanala računaju se na 107.579 K, a na reguliranju rijeka utrošeno je 301. mil. kruna. Željeznice u Ugarskoj i Hrvatskoj (20.988 klm.) reprezentiraju kapital od 4131 milijuna. Čist prihod od pošta, telefona i telegrafa iznosi 17.031.000 K, što kapitalizirano uz 4% daje kapital od 425.791.000 K. Dakle ukupna vrijednost svih sredstava za komunikaciju u Ugarskoj i Hrvatskoj iznosi 5.864.555.529 K.

U Austriji vrijednost samih željeznica je preko 9 milijardi, pošta, telegrafa i telefona 829.342.000 timjetnih vodenih puteva 22.643.000 na regulaciju voda potrošeno je 285.303.000, na podizanje luke u Trstu i ostale

gradjevine na morskoj obali 45 milijuna, vrijednost svih cesta je 1.279 milijuna i t. d. Ukupna vrijednost svih sredstava za komunikaciju iznosi u Austriji 10.520.298.844 K.

Vrijednost pokretnina je mnogo teže izračunati, ali ipak se to približno može ustanoviti po statistici osiguranja protiv vatre. Po toj statistici izlazi, da ukupna pokretna dobra u Ugarskoj reprezentiraju kapital od 13.309.570.984 K. Od te svote 4.597 milijuna predstavlja vrijednost stoke, 1.491 milijun neutrošena žetva, 681 milijun gospodarski strojevi i alati, 656.727.000 roba i materijal industrijskih poduzeća, 585.727.000 pokretno drž. vno imanje, 2.019 milijuna sredstva za kućanstvo, 3.277. milijuna crkvene dragocjenosti, vrijednosti muzeja, roba u trgovinama.

Ukupna vrijednost pokretnih dobara u Austriji iznosi 26.413.936.537 K. Vrijednost stoke u Austriji 5364 milijuna.

Inozemstvo duguje Ugarskoj i Hrvatskoj u svemu 192.254.000 kruna. Ali zato je dug inozemstvu ogroman: ukupna potraživanja inozemstva u Ugarskoj iznose 8.395.398.380 K, a vrlo znatan dio od toga otpada na Austriju.

I u tome Austrija kud i kamo bolje stoji. Njen dug u inozemstvu ne premašuje njena potraživanja u inozemstvu. U samoj Ugarskoj ima Austrija uloženo 4.074.000.000 milijuna, ja izvan Monarhije 426.929.000 u akcijama i 2187.008.000 u srećkama. Ukupna potraživanja Austrije u inozemstvu iznose 5.169.218.293 K, a ukupni njen dug u inozemstvu iznosi kruna 7.925.393.716, od toga otpada na Ugarsku samo neznatna svota od 176.289.000.

Cjelokupna monarhija ima potraživanja u inozemstvu 481 milijun, a duguje inozemstvu 10.440 milijuna kruna.

Ukupna privredna dobra Ugarske i Hrvatske iznose, dakle u svemu 49.915 milijuna, dugovi inozemstvu 8.395 milijuna, dakle ostaje čistih dobara u vrijednosti od 41.520 milijuna K.

Ukupna vrijednost svih dobara u Austriji iznosi 91.655 milijuna. Kad se od toga odbije 6.925 milijuna duga inozemstvu, ostaje 88.730 milijuna.

Po navedenim podatcima vidi se i karakter i privredna struktura obih poli monarhije. Agrarni karakter Ugarske i Hrvatske očituje se već u tom, što kod njih dvije petine ukupnih dobara daje zemljište. Nadalje je vrlo karakterističan odnos jedne i druge države monarhije prema inozemstvu: Ugarska inozemstvu samo duguje, a Austrija je svoj kredit u inozemstvu izkoristila, da ga dobro uložiti u Ugarsku.

Na jedno kućanstvo u Ugarskoj otpada 15.227.76 K, a 4.948.34 K duga, čisto imanje jednog kućanstva je dakle 10.279.42 K, u Austriji na jedno kućanstvo otpada 19.259.07 K, a jedna 5.337.09 K, čisto imanje iznosi prema tome 13.921.98 K. Na dušu otpada u Ugarskoj i Hrvatskoj dobara u vrijednosti od 1.987.91 K, a u Austriji 2.865.50 K. Razmjer imetka Austrije i Ugarske jest 67.11:32.89.

Političke vijesti.

Austrija i Italija u Albaniji. „Corriere della Sera“ javlja iz Pariza, da je politički urednik lista „Echo de Paris“ odputovao u Skadar i da odande piše svome listu, da su već nastali sukobi između Austrije i Italije

oko prvenstva u Albaniji. Nije moguće, da dodje koja talijanska torpednjača u Valonu a da odmah za nje dodje i austrijska. U Skadar je Italija dopremila jedno 60-90 vojnika, koje je sve uzela iz armatinskih kolonija po Italiji, a dovela ih ovamo zato, da pokaže narodu, kako talijanski vojnici govore arbanaski. Austrija nije međutim ništa učinila osim što je svojim vojnicima razdijelila arbanaske-njemačke riječnike. Spor između Austrije i Italije početak je jedne veoma ozbiljne situacije. Kakav će konac toga da bude, ne može se reći. Ali većina upućenih ljudi veli, da će albanski problem biti najprije još riješen ratom između Austrije i Italije.

Novo smutnje na Balkanu. Balkanske stvari kreću sve ljepšim pravcem. Dok su prvi i drugi saveznici, naime Grčka i Srbija s jedne strane, a Srbija i Crnagora s druge strane na najboljem putu, da se prije ili kasnije još počupaju radi međusobnih novih granica, dole po logičnom teku događaja, drinopoljski krvmi neprijatelji. Bugarska i Turska spremaju što uži savez za obranu, ali i navalu. Poslije mira u Bukareštu, drugo i nije bilo za očekivati. O tom se tursko-bugarskom savezu javlja preko Berlina iz Carigrada, da su delegati Savov i Taalbeft ustanovili zaslade tursko-bugarskog saveza za navalu i obranu, na koje su već obe vlade pristale. Bugarska da će se obvezati, da će Turskoj prepuštiti Dedeagač za slučaj, ako bi Bugarskoj uspjelo, da turskom pomoći dodje do Kavale ili do Soluna. Turska će se obvezati, da će držati jaku ratnu mornaricu. Glede razgraničenja između Grčke i Srbije javlja se, da su pregovori prekinuti, jer da Grčka previše traži. „Hrvat“ na ovo nadovezuje: Čudnovato! Od Srbije svi „previše“ traže. Najprije Bugarska, onda Crnagora, a sada i Grčka! Sirota Srbija!

Bugari za katolicizam. Kako smo već javili, u Bugarskoj razmahao se jaki pokret za prelaz na katoličku vjeru. Službeni vladin list „Mir“ objavio je rezolucije, koje su prihvaćali Bugari na skupštini u Kisten-dilu. U tim rezolucijama pozivaju bugarskog egzarha, nek se sjedini s katoličkom crkvom, da se pod pokroviteljstvom katoličkih država oslobodi bugarska narodnost u Makedoniji. Isti je dnevnik lanišne godine slavio djelo katoličkih misionara u Bugarskoj i naročito preporučivao katolički konvikt i gimnaziju-asumpcionista u Plovidivu.

Opozicionali glasnik „Dnevnik“ u Sofiji odlučno agitira za uniju. Dne 3. septembra donio je uvodni članak, u kojem poziva bugarsku crkvu, nek već jednom rastraga sve veze s „poganskim imperijalizmom carigradskog patrijarhata“, pa neka pripravi podlogu za uniju s Rimom.

Članak se „Dnevnikov“ završava s ovim pozivom: „Vrijeme je, da zbacimo sa sebe pogansko pravoslavlje, naslijeđeno od velike bludnice Novoga Rima (Carigrada) i da krenemo drugim putem. Vrata su nam Rima otvorena. Njegovi su pastiri ljubavi punog srca. Naročito su sada u velikoj pokazali svoju kršćansku ljubav prema mukotrpnom bugarskom narodu. Neka bude dakle kraj takozvanom pravoslavlju. Svećenici, učitelji, političari, širitelji i idejeli Njome čemo spasiti narodnost!“ Uredništvo dodaje, da katolički pokret ima danas jaku podlogu u bugarskom narodu.

Spor između Srbije i Grčke. S pozudano vrela uvjeravaju, da je došlo do ozbiljnih nesporazumaka između srbskih i grčkih zastupnika komisije, koja imade da odredi granicu između Srbije i Grčke. Komisija ne može da se složi u pitanju glede nekih tačaka oko Gjevjelija. Da izbjegne ozbiljnom sukobu, prekinula je svoje dogovore, te o tom obavijestila svoje vlade. I srbska i grčka vlada nastoje sada svim silama, da sebe i svoje komisije izvuku iz toga neugodnog položaja.

Komisija za izražavanje naslija. „Agence telegraphique bulgare“ javlja, da su članovi Carnegieve komisije za izražavanje naslija u balkanskim ratovima stigli u Sofiju i započeli svoj rad. Vlada im i oblasti idu u svemu na ruku. To je ista ona komisija, koju su najneprijaznije primili Srbi u Beogradu i Skoplju, a Greci u Solunu.

Domaće vijesti.

Sastanak banovinskih pravaša. Dne 11. ov. mj. održavao se u Zagrebu kod dra. Mile Starčevića sastanak pouzdanika

banovinske stranke prava. Sastanku je prisustvovalo preko 50 pristasa iz pokrajine a bavio se je sadanjim političkim položajem u Hrvatskoj. Stvoreni su zaključci o radu i taktici stranke za slučaj diguća iznimnih mjera i raspisa saborskih izbora.

Nadalje su raspravljali o materijalnom stanju organa „Hrvat“ te je konstatirano, da je stanje dobro i da je listu obstanak osiguran.

Istarsko-tršćanski zastupnici i „Hrvatsko-slovenski klub“. Zast. Mandić na sastanku pouzdanika političkog društva u Dekanima govorio je o političkom položaju. Baveći se pitanjem klubova u parlamentu rekao je: „Živa je bila želja naših zastupnika, da bi došlo do jednog samoga Jugoslavenskoga kluba svih hrvatskih, slovenskih i dvojice srbskih zastupnika. U početku se odmah ustanovio „Narodni Klub“ u kojem su bili: Gornjak, Spinčić i Laginja, te Rybarž i Gregorin iz Trsta, odnosno Gorice. „Narodni Klub“ imao je poglavitu svrhu da utire put „Jugoslavenskom Klubu“. Zalobio do toga nije moglo doći, najviše radi, dalmatinskih zastupnika, koji su bili birani nakon strastvenih stranačkih borba. Radi toga je „Narodni Klub“ stupio u pregovore sa „Hrvatsko-Slovenskom-Zajednicom“ te se odlučio ustrojiti „Hrvatsko-Slovenski Klub“ u koji je stupio i naš „Narodni Klub“ pridržavši slobodne ruke u svemu, što se tiče zasebnih pokrajinskih pitanja, i svoje posebno klubsko ustrojstvo. Proti tomu koraku diglo se dosta vike, te su naročiti zast. Rybarž i Gregorin bili prisiljeni pod pritiskom javnog mnijenja njihovih izbornika, a i privolom njihovog političkog društva „Edinost“, odstupiti od „Hrvatsko-Slovenskoga Kluba“, ostajući ipak u „Narodnom Klubu“.

Njeki su nas hvalili — svršava zast. Mandić — a nekjoi napadali. Mi se ne obaziremo na nikoga, imademo savjest po kojoj radimo. U ostalom držimo se načela da valja polagati račun svojim izbornicima, te budu li oni kada odsudili rad svojih zastupnika, znati će već oni povući konsekvencije“.

O radnoj većini u bosanskom saboru izrazili su svoje stanovite članovi bivše Hrvatske Katoličke Udruge na sastanku u Sarajevu dne 10. ov. mj. sljedećim zaključcima:

I. Saborski članovi, pristasa bivše H. K. Udruge, ne stupaju u radnu većinu niti se upuštaju u ikakve obvezatne pregovore sve dotle, dok se hrvatskom narodu ne dadne zadovoljština za uvredu, koja mu je nanesena time, što je vlada proskribirala pravaški program, poznatim svojim riješenjem u pitanju pravaškog kluba u Sarajevu.

II. U načelu odobravaju zajednički složni rad svih triju konfesijski u korist naroda i zemlje.

III. Iz nacra radnog programa imadu se eliminirati ili drugačije stilizirati one stavke, koje bi se mogle tumačiti tako, da se njima preudicira hrvatskomu državnomu pravu.

IV. Članovi sabora — bivši udruženi — zahtijevaju bezuvjetno, da se hrvatski saborski klub preudesi u „saborski klub stranke prava“, kako je to bilo odlučeno na zasjedanju vrhovne uprave stranke prava. U „hrv. saborski klub“, kakav je danas i u kojem ima mjesta svim mogućim programima, ne stupaju više.

Mlada mija u Skradinu. Na 21. o. mj. reći će u Skradinu prvu svetu miju Fra Jere Matić iz Skradina. Ovo je prvi fratar skradinjanin. Čestitom mladomniku srdačno čestitamo, željom da njegova prva nektrva žriva bude na slavu Božju a njegovo djelovanje kao svećenika na ponos rodnog mu mjesta i korist hrvatske domovine!

Zločinci u rukavicama.

Ne treba ih mnogo tražiti; o njima je prodrila slava s jednog kraja Dalmacije, na drugi, a razniješe im ime razni zulumi, provale, naslija i haračenja. Glava te bande je dr. Ivo Krstelj iz Kučišta, pokopani načelnik Šibenika.

Čitatelji oprostite će sam što im kvarimo želudac i veselje spominjući sve ime, koje je od neko doba postalo sinonim, utjelovljenje svakog zla. Mi smo ih štediti nastojeći da o lokalnim našim stvarima pišemo što manje. Međutim postupak dra. Krstelja i drugova takav je, da svakom

šibenčaninu tjera krv u obraze i semožemo da pišemo o tome bez odvratnosti.

Razpust občine stvar je od malo sati. Neželjeni načelnik u ovakvim prilikama morao bi pažiti da ne dira u ničiju osjetljivost, pogotovo da ne harači, da ne puštoši občinsku imovinu, da ne pravi zulumi i neizaziva smutnje. Ali dotepenicu Krstelju što je stalo do Šibenika, do života i sigurnosti imetka šibenčana! On provaljuje u društva, on ucka svoje skutenosti na špijunstva i razbojstva, on rasplje i grabi občinsku imovinu izdaje fermane u ime občinskog upraviteljstva, neovlašteno i protiv zakonito, sve to uprkos građanstvu, u brk zakonu i vlastima, objestno, nasilno i nekažnjeno.

Bljesci samo činjenice:

Dne 13. ov. mj. po Krsteljevu nalogu Ivan Bumber, c. k. ključar tamnica, došao je s kovačem Fulgosom, dao razbiti ključanicu kancelarije vatrogasne kasarne zatvorenu od zapovjednika Bulata.

Krstelj nije ništa u vatrogasnom društvu jer po ustanovama društvenog pravilnika, odobrenog od občinskog vijeća, društvenog zapovjednika imenuje i skida občinska uprava, te je ovoj povjeren i nadzor nad društvom. Krstelj je naprotiv, zločinačkim razpoloženjem, uveo u vatrogasno društvo smutnju, stao raspitati društveni novac podmičući neke vatrogasce u svoje vlastite svrhe. Krstelj siluje vatrogasce da potpišu nekakvu akroz izmišljenu tuzbu proti zapovjedniku Bulatu na sud, grozeći se vatrogascima da će izgubiti godišnju nagradu i da neće biti stavljeni na stražu svi oni koji ne budu potpisali.

Krstelj uveo je u društvo posebnu stražu od dva vatrogasca, kojima se plaća dnevno 12 K. Nijedno vatrogasno društvo u Dalmaciji pa ni vani nema ovu vrst stražarenja i ne troši toliko koliko sada troši šibensko vatrogasno društvo po naredbi Krstelja. Ova straža ima nalog da spriječi ulaz zapovjedniku Bulatu, da mu tako spriječi vršenje poštane službe na koju ga postavilo i još danas ga drži občinsko upraviteljstvo. Ovakovim načinom podođen je sav imetak vatrogasnog društva.

Izvršivaoc Krsteljeve samovolje jest jedan cesarsko-kraljski ključar tamnica — Ivan Bumber, koji, da postane zapovjednikom Vatrogasca, nema straha ni od građanstva ni od zakona ni od svojih predpostavljenih da izazivje nemire i izvodja naslija.

Ovakovim načinom Krstelj hoće da uništi vatrogasno društvo koje je Bulat velikim trudom i samoprijegorom podignuo na visinu. Danas je vatrogasno društvo zaslugom Bulatovom svim obskrbljeno. Bulat je prikrbio društvu turanj, potrebite strojeve, odjela, fanfaru, zastavu, bez da je občina i pare potrošila preko preventirane godišnje svote, sve vlastitim zauzimanjem te podporom građanstva i osjeguravajućih društava. Bulat je sakupio društvu lijepi broj prinosnika, kojih inače nije bilo, i svi ovi uvijek spremno podupiru društvo i doprinose svoj prinos, samo dr. Krstelj upisani mjesečni prinos od 10 K nije dao, tako da je danas dužan društvu 600 K. Bulat je radio da društvu dobije i parnu stralaciju, uredio društvo, a građanstvo cijeni njegove zasluge i ima u njega povjerenja, jer je imetak društva povećao, a povjerenja u Krstelja nema jer on imetak občinski sam grabi i oberećuje občinu sa ogromnim dugovima.

Ali Krsteljev zulum još ne svršava. Čuvara vatrogasnog društva daje strpati u zatvor, jer vrši naloge svoga zapovjednika. Kada mu ni to nije bilo dosta, da zasti svoju živinsku dušu, dne 15. ov. mj. izdaje akupa sa poznatim kretenom drom Smolčićem u ime občinskog upraviteljstva nekakvu odluku, kojom istog čuvara Peru Zorića odpušta iz službe. Bez ikakve krivnje, bez iztrage, bez izvida dotepenac Krstelj baca na ulicu sina našeg Šibenika, siromašnoga Zorića, koji nikada nije zanemario svoje službe nego ju vazda revno i na obće zadovoljstvo vršio, tako da nije nikada od občinske uprave, kojoj je po-diožan, bio prikoren.

Čuvar Zorić oženjen je a nema djece, pa je uzeo jedno siročce na dušu kao vlastito dijete i hranio ga svojim krvavim trudima. To je djelo koje može samo da bude pohvaljeno. Krstelj naprotiv u odluci veli, da Zorić drži u kući „nezakonitu djecu“ Lumpu Krstelju probudio se odjednom osjetaj moralnosti i dolazi da daje lekcije o moralu os, kojemu je kuća leglo nemo-

ralnosti i koji bi lekcije o moralu morao davati osobama svoje najbliže blizine.

Ove odluke Krsteljeve, izdane u ime občinskog upraviteljstva a bez sudjelovanja i proti volji petorice občinskih prisjednika, može ai Krstelj sam pribiti, na svoje „pošteno“ čelo, a za javnost one ostaju smeće, jer onake neovlaštene odluke može izdavati kojimudrago propalica. Ono je naprosto jedna krivotvorina, a počinitelji te krivotvorine, Krstelj i Smolčić spadaju onkraj brave.

Građanstvo mora ustalom biti na čistu, dokle će vlasti trpiti ovakovu anarhiju i zločinačke zulume. Ili vlasti nemaju volje da nametu svoj autoritet jednom prostom zulumčaru, a onda nek to priznaju, pa će građanstvo samo obračunati sa propalicama i zapriječiti unistavanje občinske imovine i naslija proti sinovima ovoga grada.

Gradske vijesti.

Interurbani telefonski spoj Šibenika. Još prošle sedmičke dovršene su radnje za spojenje Šibenika sa telefonom mrežom pokrajine. Telefon nije još predan prometu, jer se imadu obavili neke formalnosti, ali će, kako čujemo, telefon biti otvoren občinstvu najdalje do konca ovog mjeseca. U prošlu četvrtak naš zastupnik Dr. Dulbić imao je prvi prigode, da telefonom bude spojen sa Zadrom i da govori sa nadravnateljem pošta g. Tichjem, komu je tom prilikom zahvalio na zauzimanju za telefonski spoj Šibenika. Telefon funkcionira je izvrstno, čuo se i razpoznao glas kao da se govori iz jedne sobe u drugu.

Veliki koncert umjetnika. Sutra u večer, kako već javiamo, u kazalištu Mazzoleni, vijolinista Meneghelo-Dinčić, opera pjevačica pl. Cindro i pianista Bozzotti priredjuju veliki umjetnički koncert. Oni su do sada velikim uspjehom priredili koncerte u Troguru, Mostaru, Korčuli, Rijeci, Opaliji i Trstu, a baš danas koncertiraju u Zadru. Sva pokrajinska štampa najpohvalnije se je izrazila o našim umjetnicima i njihovim koncertima, pak i mi za to najtoplije preporučamo publici u Šibeniku, da ne propusti ovu zgodu, te da brojni pjesnici koncert, jer će se tu nauživati prave umjetničko-klasične glazbe.

O vijolinisti M. Meneghelo-Dinčić ne treba govoriti, jer njegovi veliki uspjesi u Italiji, koji su prikazani onomad u podlistku „Narodnoga lista“, uspjesi zatim postignuti na ovome umjetničkom turneju, jasno govore o umjetničkoj veličini našega glasovloga vijolinista.

Pjevačica pl. Cindro i pianista Bozzotti dvije su mlade sile, koje sigurno čeka lijepa budućnost, a osobito dražestni pjevačicu, koja je svoj obzorni i jaki glas dobro isauvrila školom u Milanu.

Ulazne karte dobivaju se u brijačnici Cosolo. Preporučamo svima najtoplije, da ne propuste ove lijepje prilike nego da pohrle u kazalište i da se nauživaju umjetnosti.

Josip Rismondo. Prekjučer je preminuo ovaj obiljubljivi poštanski oficijal, jednkom učitelj crtanja na odvješnoj realci, nakon dulje teške bolesti, ostavivši iza sebe teško ociviljenu gospodju, rođenu Fosco. Jučer bio mu je veoma krasan sprovod, uz mnogobrojno učestvovanje činovništva i građanstva. Vječni pokoj dobroj mu duši, a uviđenim obiteljima Rismondo i Fosco naše iskreno žalovanje.

Tužbe građanstva. Iz građanstva čuju se tužbe da na zelenom trgu i na pazaru nemoze se ništa, izim smokava i pomidora, kupiti iz ruku donosioca, jer to pod nosom smih redara pada odmah u ruke pritrge, koje se danomice množe kao gljive. Ovu tužbu donosimo do znanja povjereniku g. Bumberu.

Doušnik. Lijepi bebè Pave Kovačev, kad mu potomule šakle, dao se na službu doušnika. Tako njuška i douškuje Krstelju sve što čuje i ne čuje, valjda da udovolji Krstelja, nek ne govori o njemu kao do pred nekog vrijeme. Sinoć je ovaj kampijun douškivao policiji, da su se nečiji konji oteli ruci kočijata i potjerali sami jednim dijelom obale, pa je zatrazio od policije bezodvlačno uredovanje. Lijepi bebè, na što je spao Odrpennički posli mora da vrlo loše idju, a impressa ugljena nije upalila, pa zato dobar je i doušnički zanat.

Nužda povjerenika nad živežem. Prem bi občina šibenska, na temelju zakon-akih propisa, morala imati svoj povjerenika nad živežem, ona ga ipak nema. Radi toga vide se svakojake stvari ne samo na zelenom trgu, već i u krcmama, te kafanama, koje mogu da uplivuju sa javno zdravlje. Sav nadzor nad živežem vrši danas parti-olno občinsko redarstvo.

Knjizara i Papirnica

Juraj Grlićani :- Šibenik.

Ima sve propisane školske knjige za c. k. Reformnu Realku, Gradska i Pučku Školu.

Sve školske risače i pisaač predmete uz najumjerenije cijene.